Lounaistiedon strategia

2024–2026

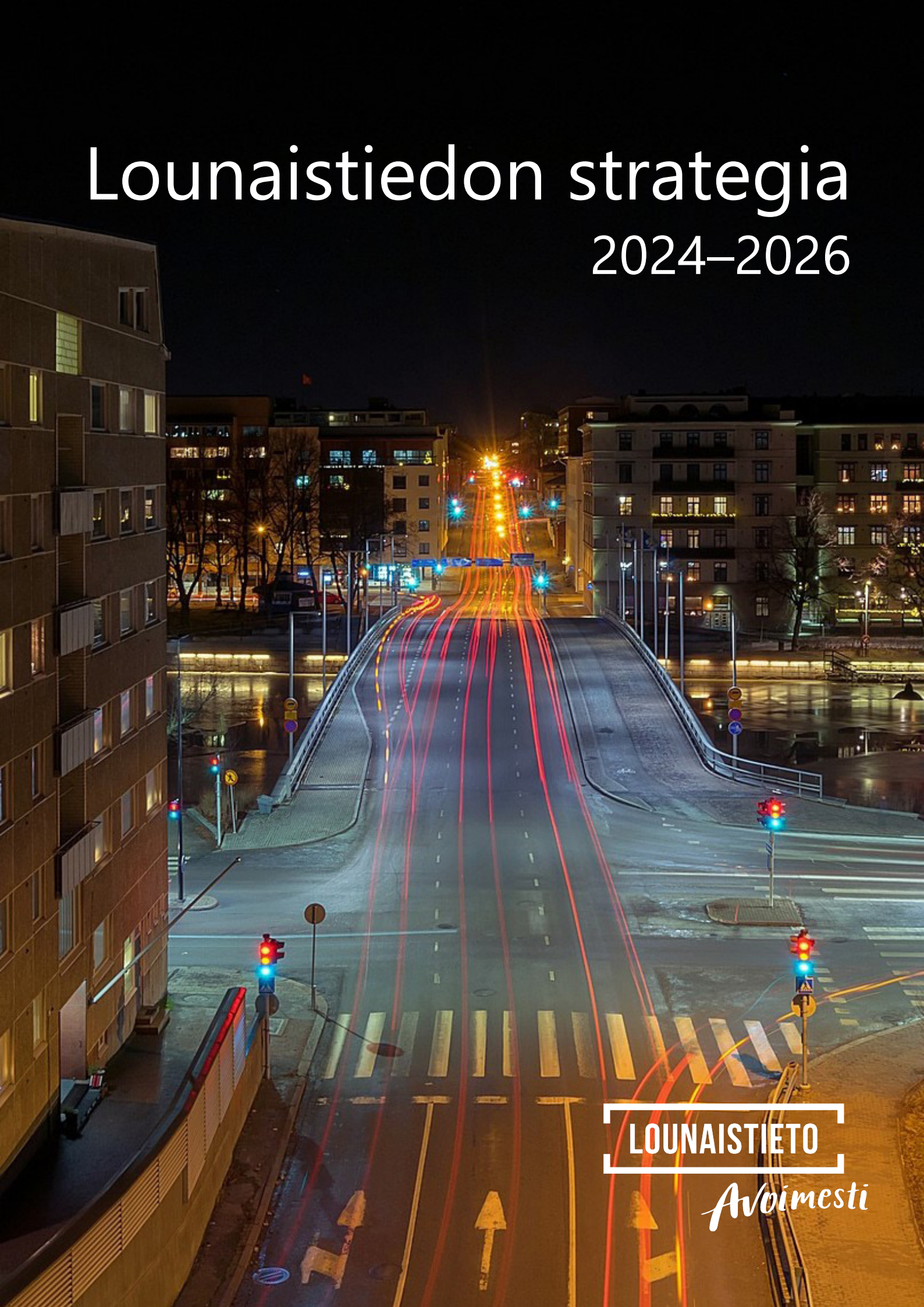

LOUNAISTIETO

Avoimesti

Sisällys

Aluksi

Lounaistieto osana kehittyvää digitaalista yhteiskuntaa

- Kansainväliset ohjaavat periaatteet
- Kansalliset strategiat ja ohjelmat
- Maakunnalliset strategiat ja ohjelmat

Keskeiset yhteistyökumppanit

Lounaistiedon missio ja visio

Toiminnan kärjet

- Avoimen tiedon ja paikkatiedon yhteistyön, verkostojen ja osaamisen kehittäminen
- Tiedon laadun, yhteentoimivuuden ja avoimen saatavuuden edistäminen
- Vaikuttava tietopalvelu Lounais-Suomessa

Tavoitteiden saavuttaminen ja riskienhallinta

"Lounaistiedon toiminnan tärkeimmät tavoitteet ovat pysyneet jo pitkään samana, mutta toimintaympäristössä on tapahtunut nopeita muutoksia mm. tekoälyn ja geopoliittisen tilanteen kehittymisen myötä."

Aluksi

Tämä strategia on aluetietopalvelu Lounaistiedon toimintaa ohjaava dokumentti vuosille 2024–2026. Strategia pohjautuu näkemykseemme siitä, kuinka haluamme olla vaikuttamassa muuttuvaan maailmaan ja digitaaliseen yhteiskuntaan erityisesti alueellisella, mutta myös kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Strategiaan on tiivistetty Lounaistiedon keskeiset kärjet, jotka suuntaavat toimintaamme tulevina vuosina. Tämä strategia on päivitetty versio Lounaistiedon edellisestä 2021–2023 strategiasta.

Lounaistiedon toiminnan tärkeimmät tavoitteet ovat pysyneet jo pitkään samana, mutta toimintaympäristössä on tapahtunut nopeita muutoksia mm. tekoälyn ja geopoliittisen tilanteen kehittymisen myötä. Viestintä on tärkeä osa strategiaamme, ja viestimme toiminnastamme monipuolisesti viestintäsuunnitelma tukenamme. Strategian toimeenpano tapahtuu vuosittain laadittavan toimintasuunnitelman kautta, jonka toteutusta tukee Lounaistiedon ohjausryhmä.

Toimintamme pääkohderyhmiä ovat lounaisen Suomen paikkatietoon ja avoimeen dataan linkittyvät organisaatiot eri sektoreilla. Lisäksi teemme yhteistyötä useiden kansallisten toimijoiden kanssa. Lounaistiedon rahoittajia ovat Varsinais-Suomen liitto, Turun yliopisto, Turun kaupunki, Satakuntaliitto sekä Åbo Akademi. Lisäksi Lounaistieto rahoittaa toimintaansa aktiivisella hanketoiminnalla sekä tuottamalla paikkatietopalveluja yhteistyökumppaneillemme.

Lounaistiedon strategian päivitystyö käynnistettiin kevättalvella 2023 sidosryhmäkyselyllä, jonka avulla selvitettiin sidosryhmien näkemyksiä toiminnastamme ja toimintamme vaikuttavuudesta. Strategian laadinnassa hyödynnettiin sidosryhmäpalautteen lisäksi Lounaistiedon kehittämisryhmän ja ohjausryhmän strategiatyöpajojen tuotoksia.

”Koemme datan ja informaation roolin vahvistamisen, vastuullisen tekoälyn käytön sekä tiedon läpinäkyvyyden lisäämisen tärkeiksi askeliksi yhä toimivampaa digitaalista yhteiskuntaa.”

Lounaistieto osana kehittyvää digitaalista yhteiskuntaa

Tavoitteenamme on osallistua sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävän digitaalisen yhteiskunnan kehittämiseen. Edistämme tiedon yhteentoimivuutta ja avointa saatavuutta. Koemme datan ja informaation roolin vahvistamisen, vastuullisen tekoälyn käytön sekä tiedon läpinäkyvyyden lisäämisen tärkeiksi askeliksi yhä toimivampaa digitaalista yhteiskuntaa. Alla esitellään keskeiset Lounaistiedon toimintaan linkittyvät kansalliset ja kansainväliset ohjelmat ja asetukset.

Kansainväliset ohjaavat periaatteet

Euroopan komissio julkaisi vuonna 2020 Euroopan uuden datastrategian. Sen mukaan EU pyrkii edistämään datataloutta ja investoimaan siten, että datan ja datapohjaisten tuotteiden sekä palveluiden tarjonta kasvaisi sisämarkkinoilla. Data on keskeinen voimavara talouskasvulle, kilpailukyvylle, innovoinnille, työpaikkojen luomiselle ja yleiselle yhteiskunnalliselle edistykselle.

Euroopan unionin avoimen datan direktiivin tavoitteena on edistää julkisen sektorin hallussa olevan tiedon jatko- ja hyötykäyttöä. Avoimen datan direktiivi ohjaa kansallista lainsäädäntöä, jolla määritellään muun muassa avoimien rajapintojen tarjoamisen ja julkisten tietovarantojen avaamisen periaatteita. Euroopan komission asetus avoimen datan arvokkaista tietoaineistoista on tullut voimaan. Asetuksen täytäntöönpanon tulee olla tehtynä kesäkuussa 2024.

Eurooppalaiset digitaaliset innovaatiohubit (European Digital Innovation Hubs, EDIH) eli digitaali-innovointikeskittymät ovat osa EU:n uutta Digitaalinen Eurooppa -ohjelmaa. Ne toimivat digi-investointeja sekä erityisesti pk-yritysten digitalisaatiota vauhdittavina palvelukeskuksina. Lounaistieto toimii osana Location Innovation Hubia (LIH), joka on uusi sijaintitietoon keskittyvä osaamiskeskus. LIH on yksi Suomen neljästä innovaatiohubista, ja sen tavoitteena on auttaa yrityksiä ja julkista sektoria kehittämään toimintaansa sijaintitietoa hyödyntämällä.

”Suomessa tullaan siirtymään kaikkia kaavatasoja koskevan yhtenäisen kaavatietomallin käyttöön. Lounaistieto on mukana toteuttamassa tätä muutosta maakuntakaavojen osalta.”

Digitalisaatio ja tekoälyn kasvava käyttö tarjoavat paljon mahdollisuuksia, mutta niihin liittyy myös uhkia. EU rakentaa pelisääntöjä datataloudelle ja sääntelee esimerkiksi tekoälyn käyttöä. Parhaillaan valmistelussa oleva tekoälysäädös (Artificial Intelligence Act) tulee sisältämään muun muassa riskiperusteisen lainsäädäntökehikon tekoälylle. Se on maailman ensimmäinen tekoälyn käyttöä rajoittava säännöstö.

Lounaistiedon edistämän ja jo yli vuosikymmenen voimassa olleen INSPIRE-direktiivin tavoitteena on paikkatietojen yhteiskäyttö ja yhteinen paikkatietoinfrastruktuuri EU-tasolla. Direktiivi mahdollistaa paikkatietojen jakamisen julkisen sektorin organisaatioiden välillä, auttaa rajojen yli tapahtuvassa päätöksenteossa ja helpottaa paikkatietojen saatavuutta kaikkialla Euroopassa.

Kansalliset strategiat ja ohjelmat

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman yhtenä tavoitteena on syventää tietojohtamista ja kehittää digitaalisia palveluita. Tavoite sisältää niin tietojärjestelmien yhteentoimivuuden ja tiedon sujuvan liikkumisen kehittämistä kuin tekoälyn hyödyntämistäkin esimerkiksi sosiaali- ja terveyshuollossa. Hallituskaudella pyritään tekemään Suomesta datatalouden ja digitalisaation kärkimaa. Lisäksi hallitus toteuttaa valtionhallinnon tuottavuusohjelman, jonka toimeenpanossa hyödynnetään erityisesti digitalisaation mahdollisuuksia tehostaa julkisen sektorin toimintaa. Kaavoitus- ja lupaprosessit digitalisoidaan osana Ryhti-hanketta.

Ympäristöministeriön Ryhti-hankkeen tehtävänä on vuosina 2020–2024 luoda perusta koko maan kaavoitus- ja rakennuslupatiedon digitaaliselle hyödyntämiselle. Työ rakennetun ympäristön digitalisaation edistämiseksi jatkuu vielä pitkään hankkeen jälkeenkin. Suomessa tullaan siirtymään kaikkia kaavatasoja koskevan yhtenäisen kaavatietomallin käyttöön. Lounaistieto on mukana toteuttamassa tätä muutosta maakuntakaavojen osalta.

Tiedeyhteisössä tiedon avoimuutta edistetään avoimen tieteen koordinaation kautta. Koordinaation tavoitteena on edistää tutkimusyhteisön sisällä keskustelua avoimen tieteen ja tutkimuksen tavoitteista ja keinoista, lisätä yhteistyötä sekä tietoisuutta avoimen tieteen ja tutkimuksen mahdollisuuksista, haasteista ja niiden ratkaisuista.

"Maakuntastrategian päätoimenpide on Kumppanuusfoorumi, joka kokoaa yhteen avoimen tiedon sekä alueen toimijat ja verkostot."

Maakunnalliset strategiat ja ohjelmat

Varsinais-Suomen maakuntastrategia 2040+ on kumppanuus-strategia, joka korostaa kestäviä kumppanuuksia. Maakunta-strategian päätoimenpide on Kumppanuusfoorumi, joka kokoaa yhteen avoimen tiedon sekä alueen toimijat ja verkostot. Lounaistieto koordinoi Avoimen tiedon verkoston toimintaa ja vastaa muun muassa avoimen tiedon edistämisestä osana maakuntastrategian toimeenpanoa (toimenpide 31). Myös Satakunnan maakuntaohjelmassa 2022–2025 tavoitellaan kestävää kasvua sekä hyvinvoivaa väestöä ja ympäristöä. Digitalisaatio on Satakunnan maakuntaohjelman tavoitteissa läpileikkaavana teemana.

"Lounaistiedon rahoittajia ovat Varsinais-Suomen liitto, Turun yliopisto, Turun kaupunki, Satakuntaliitto sekä Åbo Akademi."

Keskeiset yhteistyökumppanit

Lounaistiedon rahoittajia ovat Varsinais-Suomen liitto, Turun yliopisto, Turun kaupunki, Satakuntaliitto sekä Åbo Akademi. Ne ovat Lounaistiedon tärkeimmät yhteistyökumppanit, jotka määrittävät toiminnan tavoitteet ja ohjaavat käytännön toimintaa.

Muita merkittäviä alueellisia yhteistyökumppaneita ovat:

- Varsinais-Suomen ELY-keskus, Varsinais-Suomen ja Satakunnan alueelliset vastuumuseot ja muut alueella toimivat viranomaiset
- Lounais-Suomen kunnat ja Valonia
- Varsinais-Suomen hyvinvointialue Varha
- Turun ammattikorkeakoulu ja muut oppilaitosyhteistyö-kumppanit
- Business Turku, Yrityssalo ja muut alueelliset avoimen datan toimijat ja yritykset

Lounaistiedon kansallisia yhteistyökumppaneita ovat muun muassa:

- Location Innovation Hub -partneriverkosto
- GeoForum
- Maakuntien liitot
- Kuutoskaupunkien avoimen datan toimijat sekä Digi- ja väestö-tietovirasto
- Avoimen lähdekoodin Oskari-verkosto
- Maanmittauslaitos, Suomen ympäristökeskus, ympäristö-ministeriö, Luonnonvarakeskus ja Kuntaliitto
- Gispo, Ubigu, Sitowise ja muut paikkatietoon ja avoimeen dataan erikoistuneet yritykset
- Kansalaisjärjestöt esim. Open Knowledge Finland

"Lounaistiedon missiona on kehittää avoimen tiedon monipuolista käyttöä, osaamista ja yhteistyötä lounaisessa Suomessa."

Lounaistiedon missio ja visio

Missio sisältää organisaation toiminta-ajatuksen, sen olemassaolon syyn. Missiolla tarkoitetaan myös organisaation tehtävää ja roolia yhteiskunnassa pidemmällä aikavälillä. Lounaistiedon missiona on kehittää avoimen tiedon monipuolista käyttöä, osaamista ja yhteistyötä lounaisessa Suomessa.

Kehitämme avoimen tiedon monipuolista käyttöä, osaamista ja yhteistyötä lounaisessa Suomessa.

Lounaistiedon missio

Visiolla tarkoitetaan organisaation päämäärää ja unelmaa. Lounaistiedon visio on olla tunnettu avoimen tiedon edistäjä, joka on aktiivisesti rakentamassa kestävää digitaalista yhteiskuntaa.

Olemme tunnettu avoimen tiedon edistäjä, joka on aktiivisesti rakentamassa kestävää digitaalista yhteiskuntaa.

Lounaistiedon visio

”Toiminnan kärjet muodostavat ne suuret strategiset kokonaisuudet, joihin erityisesti keskitämme voimavaramme.”

Toiminnan kärjet

Toiminnan kärjet muodostavat ne suuret strategiset kokonaisuudet, joihin erityisesti keskitämme voimavaramme. Lounaistiedon toiminnan kärkiä on kolme. Jokaisen kärkiteeman yhteyteen on kirjattu esimerkinomaisia toimenpiteitä, jotka täydentävät toiminnan kärkien sisältöä. Toiminnan kärkien kautta laadimme vuosittain konkreettiset toimenpiteet, jotka määrittävät Lounaistiedossa tehtävää työtä.

Avoimen tiedon ja paikkatiedon yhteistyön, verkostojen ja osaamisen kehittäminen

- Vahvistamme ja kehitämme avoimen tiedon ekosysteemiä Lounais-Suomessa osana Avoimen tiedon verkoston aktiivista toimintaa.
- Tunnistamme keskeiset toimijat ja tuemme yhteistyötä avoimen tiedon ja paikkatiedon yhteiskäytön edistämiseksi.
- Kehitämme paikkatietoalan osaamista yhteistyössä alueen korkeakoulujen kanssa.
- Tarjoamme koulutusta, projektityötehtäviä ja työharjoittelu-paikkoja opiskelijoille.
- Viestimme monikanavaisesti, kehitämme Aluetietofoorumia alueen johtavana avoimen tiedon tapahtumana sekä järjestämme muita verkostotapahtumia.
- Toimimme Location Innovation Hubin aluetoimijana sekä tuemme yrityksiä ja julkista sektoria kehittämään digitaalisia kyvykkyyksiään paikkatiedon hyödyntämisessä.
- Seuraamme tekoälyn nopean kehityksen vaikutusta avoimeen tietoon sekä paikkatietoon.

Tiedon laadun, yhteentoimivuuden ja avoimen saatavuuden edistäminen

- Tähtäämme tiedon laadun, yhteentoimivuuden ja avoimen saatavuuden parantamiseen hanketoiminnallamme sekä osallistumalla tätä tukeviin kansallisiin ja alueellisiin prosesseihin.
- Toimimme tiedon avaamiseksi ja yhteentoimivuuden edistämiseksi yhdessä muiden keskeisten toimijoiden kanssa alueellisesti ja kansallisesti.
- Huolehdimme, että Lounaistiedon tietopalvelut ovat laadukkaita ja vastaavat käyttäjien tarpeisiin.

”Välitämme tietoa alueen toimijoille sekä edistämme tietoaineistojen hyödyntämistä ja näkyvyyttä.”

Vaikuttava tietopalvelu Lounais-Suomessa

- Varmistamme että Lounaistiedon ylläpitämät digitaaliset palvelut ovat tietoturvallisia ja toimivat luotettavasti.
- Välitämme tietoa alueen toimijoille sekä edistämme tieto-aineistojen hyödyntämistä ja näkyvyyttä.
- Tarjoamme avoimen datan ja tietojohtamisen palveluja tausta-organisaatioillemme ja muille alueen toimijoille.
- Haemme aktiivisesti uusia tiedon avoimuutta ja kestävää kehitystä edistäviä rahoitus- ja kumppanuusmahdollisuuksia.
- Seuraamme toimintamme vaikuttavuutta ja kehitämme tieto-palvelujamme seurantatiedon perusteella.

”Strategian toteutumisen seuranta on tärkeää, jotta osaamme arvioida, onko asetetut tavoitteet saavutettu ja pystymme tarvittaessa muuttamaan toimintaamme tavoitteiden mukaisesti.”

Tavoitteiden saavuttaminen ja riskienhallinta

Strategian toteutumisen seuranta on tärkeää, jotta osaamme arvioida, onko asetetut tavoitteet saavutettu ja pystymme tarvittaessa muuttamaan toimintaamme tavoitteiden mukaisesti. Seurannan avulla pyrimme arvioimaan paitsi Lounaistiedon tunnettuutta ja toiminnan vaikuttavuutta, niin myös selvittämään, kuinka kehittää tietopalveluitamme, tapahtumiamme, viestintäämme ja sisäistä resursointia vieläkin paremmiksi. Lounaistiedossa tavoitteiden saavuttamista mitataan kolmen eri seurantavälineen avulla, ja niiden tuloksia arvioidaan vähintään vuosittain:

- Sidosryhmäkysely
- Kävijäseuranta
- Toimintasuunnitelman toteutuminen

Lounaistiedon toimintaan liittyy myös riskejä. Riskienhallinnan avulla riskit pyritään tunnistamaan ja niihin varautumaan mahdollisuuksien mukaan etukäteen. Tunnistettuja mahdollisia muutoksia toimintaympäristöissä, jotka saattavat vaikuttaa Lounaistiedon toimintaan (1=vähäisin, 5=suurin):

Riski	Reagoiminen ja etukäteissuunnittelu	Riskin vakavuus toiminnalle (1–5)	Riskin todennäköisyys (1–5)
Teknologisesta kehityksestä jälkeen jääminen	Aktiivinen hanketoiminta ja yhteistyö alan edelläkävijöiden kanssa, henkilöstölle suunnatut koulutukset	5	3
Kybervaikuttaminen kuten palvelunestohyökkäykset	Riittävän osaamisen varmistaminen palvelinten ylläpidossa, ohjelmistojen päivitykset	4	2
Datan avoimuuden rajoitukset geopoliittisten tai muiden syiden myötä	Viestintä datan avoimuuden hyödyistä ja vastuullisen datapolitiikan tärkeydestä	3	3
Rahoittajien vetäytyminen	Ulkoisen rahoituksen osuuden kasvattaminen, rahoittajien toiveiden huomioiminen toiminnan suunnittelussa, keskustelut rahoittajien kanssa	4	3
Epäonnistuminen ulkoisen rahoituksen hankkimisessa	Aktiivinen hankeideointi, hankekumppaneiden ja rahoituksen etsiminen	4	3
Alueellisten palveluiden merkityksen väheneminen esim. Ryhti-hankkeen myötä	Osallistuminen kansalliseen kehittämiseen, alueellisen näkyvyyden ja edelläkävijyyden kasvattaminen	4	4
Osaavan henkilöstön saaminen	Pysytään mukana teknologisessa kehityksessä, luodaan toiminnasta aktiivinen ja myönteinen kuva, panostetaan harjoittelijahakuihin, rekrytointiprosesseihin sekä koulutusyhteistyöhön	5	3
Henkilöstövaihdokset ja yllättävät poissaolot	Hiljaisen tiedon ja asiaosaamisen siirtäminen Lounaistiedon sisällä, perehdytys, sijaisjärjestelyt	5	3
Pandemia tai muut kriisit	Etätyöskentelytapoihin ja henkilöstön teknologiseen osaamiseen panostaminen	2	2

LOUNAISTIETO

Avoimesti